

Literatura

JULIUS BINDER: *Bemerkungen zum Methodenstreit in der Privatrechtswissenschaft*. Zvláštní otisk z »Zeitschrift für das gesamte Handelsrecht und Konkursrecht«. 100. svazek. 1. sešit. Stuttgart, Ferdinand Enke, 1934. Stran 83. — Znamý stoupenec idealistické filosofie a autor velkého díla »Philosophie des Rechts« podrobuje kritice předpoklady a některé důsledky a zejména teoretický základ učení nových proudů, jež vystupují především ve vědě soukromého práva. Pod souborným názvem »*právní modernismus*« rozumí B. tři školy, jež v metodě soukromého práva hrají v posledních 3 desetiletích důležitou roli, a to školu *volného nalézání práva*, školu *sociologickou* a školu *zájmové jurisprudence*.

B. připouští, že výtky, jež modernismus činí tradiční právní vědě, t. zn. t. zv. *pojmové jurisprudence*, jsou alespoň z části oprávněny. Chyba tradiční právní vědy, proti níž modernismus vytáhl do boje, spočívala hlavně v tom, že pojmová jurisprudence pevně lpěla na metodě, která majíc určité oprávnění pro obecné právo, si však nepoložila otázku, zda je také oprávněna pro právo XX. stol. t. zn. pro zákonné právo německého občanského zákoníka. B. upozornil zde velmi správně zvláště na jednu chybu pojmové jurisprudence, a to: Stoupeneci pojmové jurisprudence, kteří byli ještě z obecného práva zvyklí právní pravidla, směrodatná pro rozhodnutí, dedukovali z pojmu, používali této cesty také u nového práva, při čemž se neomezovali na to, aby vyvodili známá, v samém zákoně formulovaná právní pravidla z pojmu, nýbrž pokoušeli se nad to dedukovati z pojmu ještě pravidla nová. Toto řízení je právě hanlivě označováno jako »konstruktivní jurisprudence« nebo jako »inversní metoda«.

B. rozvádí jednotlivé proudy právního modernismu. Především pozoruje školu *volného nalézání práva* (Freirechtsschule). Základní posicí tohoto směru, všechny jeho předpoklady označuje jako neodůvodněné a neudržitelné. Existence »volného práva«, jež stojí za zákonným právem a jež se má uplatnit všude tam, kde selže jasné znění zákona, není nikterak prokazána. Zákon není také agregátem jednotlivých ustanovení, jež by bylo bez vzájemné souvislosti; rovněž »jasné znění« jednotlivého předpisu není tím jednoduchým faktem, jak si je představuje tento volnoprávní směr; atomistické stanovisko jest vůbec neudržitelné; rovněž po podstatném požadavku právní jistoty bylo by veta.

Podav mistrně vyličen t. zv. *sociologické jurisprudence*, dovozuje B., že protiva, kterou tato škola spatřuje mezi zákonem jako právem, jež pouze býti má a jež jest ještě neskutečné a právem v životě společnosti skutečně žijícím, je neudržitelná. Neboť zákon jako skutečivší se vůle společnosti jest právě tak skutečným a dokonalým právem, jako právo společenského života, jež sociology se staví v protivu k zákonu; vývoj neděje se od neskutečnosti ke skutečnosti, nýbrž od jedné formy skutečnosti k formě druhé. Přesto však spatřuje v této protivě kousek pravdy: tu pravdu totiž, že právo není »ein abstraktes Sollen«, nýbrž že je »ein geschichtlich gewordenes und solches ein Seiendes«.

Škola *zájmové jurisprudence* (Interessenjurisprudenz) odlišuje se od obou proudů především svou věrností k zákonu. Také v případě mezery v zákoně nerozhoduje soudce podle svého volného uvážení a rovněž nikoliv podle pravidla skutečně v životě lidu pozorovaného, nýbrž »durch vernünftige Abwägung der Interessen der streitenden Parteien«, při čemž má v úvahu vzítí také znaky, jež jsou zhodnoceny v právním řádě. B. upozorňuje na to, že zájmová jurisprudence poznala, že nepřijde vůbec na znění zákona, poněvadž zákon jest »ein Sinnbild und Sinnzusammenhang«, jež zprostředkovatí má vždy výklad, který má zákonu rozumětí z jeho empirických účelů a při tom postupovatí teleologicky. — B. připisuje sice zájmové jurisprudencei zásluhu, že rozpoznala teleologickou povahu práva, poukazuje však současně na to, že se nedostala daleko z po-

sitivismu, nespĺnila úlohy, jež stála před ní, neukázala, že od ní požadované uváženĺ zájmů jest odůvodněno v podstatě práva; aby odůvodnila svoji posici, musila by vyjítí z pojmu práva; zůstalo jí právě tak jako oběma druhým směrům utajeno, co ze zákonu činí zákony práva: B. předhazuje a zvláštní jurisdicenci, že nebyla s to pochopití konkrétní jednotu všeobecné a zvláštní vůle, jednotu to, již B. požaduje; rozlišováním mezi »Gebot- a Interessenbegriffen« nemá podle B. žádného smyslu, neboť teleologický právní pojem — a jen takovým může býtí podle Bindera pojem právní — jest jen jediný a jako takový zahrnuje v sobě význam jak »pojmu zájmového«, tak i »pojmu příkazního«. — B. dochází výsledku, že protiva pojmové a zájmové jurisprudence by přestala existovati, kdyby pojmová jurisprudence se rozhodla formální logiku nahradití ideologickou a teleologickou.

Tuto pozoruhodnou kritiku všech tří moderních směrů právních podává B. s hlediska své právní filosofie, jejíž kritika přesahuje rámec této recenze. Bylo by jen tolik podotknouti: Pojem práva jako jednoty všeobecné a zvláštní vůle není právě jasným; otázkou je právě, jak lze v konkrétním případě této jednoty dosáhnouti. Rovněž přes nejlepší vůli nenacházím u B. odpověď — ve skutečnosti ovšem nemožnou — na otázku, jak při právu lze dosáhnouti objektivití stránky volitívni. Jak poznám v konkrétním případě, kdy jest ona zvláštní vůle »rozumnou«, t. j. kdy partikulární vůle dosáhne kvality vůle obecné? — Obávám se rovněž, že při zhodnocení právní sociologie (str. 79) upadl B. do psychologismu, když dovozuje, že jest směřodatné, zda právní pravidlo žije ve vědomí lidu. — Jest sice pravda, že se B. zdaří zachytití nutnost konkretisace práva; ale nejde to lépe a bezpečněji s pomocí Merklovy hierarchické výstavby právního řádu, umožňující zachytití též rozhodnutí a právní jednání atd. jako právo? — Rovněž B. tvrzení, že »in Wahrheit... Gesetz und Richter eins sind«, že tedy nelze mluvit o žádném podřadění soudece pod zákon, zdá se mi nebezpečné a nesprávné. Jakou garancii budeme mítí pro jednotu práva? — A dále: dáme-li též nejvyššímu právnímu pojmu, nikoli toliko konvenční obsah, nevzdáváme se nebezpečí, že upadneme do typické chyby přirozenoprávní doktriny? — A konečně Bindrovi zdá se unikati Wundtův zákon heterogenie účelů a ta okolnost, že aplikace se děje syntetickými soudy, když se domnívá, že předpisy zákonů nesaahají nad určitý rámec skutkových podstat, jež si zákonodárce představoval, ač na druhé straně jest zase nutno poukázati na to, že B. velmi správně potírá názor, že soudec není žádným subsumpčním strojem.

Doc. Dr. Vladimír Kubeš.

PROF. DR. FRANTIŠEK ZEMAN: *Jak čistí hospodářskou část československého časopisu?* Druhé změněné a rozšířené vydání. Vydal Donátův fond při české vysoké škole technické v Brně 1934, stran 240, cena neudána. Podnětem k sepsání knihy byly autorovi, jak říká v předmluvě, jeho přednášky na technice, při nichž poznal, že je třeba dátí posluchačům srozumitelný návod, jak sledovatí v novinách praktický hospodářský život. Kniha je rozdělena na pět částí. V části první, nadepsané *Význam hospodářské části*, podává se krátce vznik a vývoj hospodářské publicistiky v nynějším slova smyslu, vývoj tisku a novinářství vůbec a vysvětluje se organisace moderní tiskové služby. Část druhá, *Zprávy o peněžním trhu*, pojednává o předmětu a organisaci peněžního trhu, o Národní bance čl., jejím účelu a významu. Čtenář se doví také, jak rozumětí výkazům některých cizozemských cedulových bank jako Anglické banky, amerických Federálních rezervních bank, Francouzské banky. Je zde dále popsána naše peněžnictví a vysvětleno jeho poslání a význam. Nechybí ani přehled měn a měnových zásahů v době krise a charakteristika tvořivších se některých bloků. Jedna kapitola vykládá zprávy z bursy cenných papírů, jak se tvoří kursy, o valutách a devisách a o vázaném hospodářství cizímí plattidly. V pojednání o cenných papírech je také podán návod, jak počítati jejich rentabilitu a vnitřní hodnotu. Nejobsáhlejší je třetí část: *Zprávy*

o trhu zboží. Některým zbožím se obchoduje na burzách, jiným v aukcích, dražbách. Autor pojednává o jednotlivých druzích zboží, které má světový obchod jako obilí, rýže, maso, sádlo, káva, cukr, kakao, chmel, bavlna, vlna, kaučuk, petrolej, líh, kožišiny, kůže, železo a jiné užité kovy, uhlí, dříví, drahé kovy. U každého produktu jsou uvedeny nejdůležitější druhy a mezinárodní výrazy pro ně, původ zboží, jak se obchoduje, která jsou obchodní střediska, vývoj světové a národní produkce, poválečný rozvoj, zhroucení v době krise a protikrisová opatření. Zajímavé výklady jsou zakoněny přehledem cizích měr a vah. Ve čtvrté části: *Trh práce*, se autor stručně zmiňuje o zprostředkovatelných práce, konstantní, sezonní a konjunkturální nezaměstnanosti a o podporách v nezaměstnanosti. Poslední část *Zprávy o hospodářské situaci* pojednává o významu statistiky, vysvětluje indexová čísla a význam moderního studia konjunktury. Kniha je zakončena zajímavou úvahou o plánovitém hospodářství. Na konci je abecední rejstřík, podle něhož je možno snadno si vyhledat, co právě potřebujeme.

Celá tato opravdu dobrá a užitečná příručka je opatřena mezi textem četnými novinářskými zprávami, k látce se vztahujícími, a výmluvnými statistickými čísly. Podává vlastně celý hospodářský vývoj poslední doby. Je psána jasně a srozumitelně a je výbornou pomůckou pro každého, kdo se alespoň trochu zajímá o hospodářský život. Dr. Stránecký.

KLEMENT HOLÝ: *Hospodářský plán ČSR. 1934.* Okr. jednoty živnostenských společenstev v Prostějově, str. 181, 15 Kč. Kniha je rozdělena na dva díly: I. krise deflační a její řešení, II. krise racionalizační a její řešení. V 1. díle vykládá autor základní národohospodářské pojmy. zřejmě podle pojetí Englišova. Dostává se však na scénu, když se po kouši tvořit nové pojmy a to úplně zbytečně. Zvětšuje se tím jen zmatek v beztoho nejednotné hospodářské terminologii. Dále nastiňuje čl. měnovou politiku od převratu a zabývá se měnovou deflací v r. 1922. Z deflace 1922 se pak velmi krátce a rychle dostává k deflační krizi od r. 1929, kterou prohlašuje za následek deflace první. Je zde také zmínka o devalvaci, která prý je nedostatečná, dále o Nár. bance a zlatém krytí atd. V druhém dílu se mluví o racionalisaci, o škodlivosti Bafova systému, který vítězí, poněvadž má tři strážné anděly: deflaci, racionalisaci a hospodářskou nevědomost občanů, o poslání Nár. banky, o podstatě a povaze peněz, o měně a také něco o sanacích, o sociálním pojištění a o daňové soustavě. Různé výklady, často spolu ani nesouvisející, jsou zakončeny přehledem hospodářského plánu, v němž Holý žádá: konversi státního dluhu o jednu třetinu, snížení kreditních úroků na ½% po dobu tří let, snížení debetních úroků na 3% po dobu tří let, omezení výběru vkladů do 60% po dobu 3 let, snížení diskontu Nár. banky na 1½% po dobu 3 let, vyrovnání daňových nedoplatků do r. 1932 na 20%, splatných ve 3 letech, novou devalvací Kč, rozmnožení oběživa o 8 miliard Kč s tuzemským oběhem ve třech letech, kartelaci nezaměstnaných od pracovního procesu, omezení rozpínavosti fy Bafo, zrušení obchodů s jednotkovými cenami, obchodů filiálkových, správkáren a prodejních automatů, omezení rozhlasové a reprodukované hudby ve veřejných místnostech, tančírňách, parcích a v kinech s němými filmy, snižování státního rozpočtu, vyrovnání státního pokladničního schodku navracenými penězi od ústavů státem sanovaných, reformu daňové praxe.

V leckterém požadavku je docela dobré jádro, ačkoliv teoretické výklady, kterými autor k nim dospívá, jsou zhusta úplně pochybené a místo jasnosti a názornosti úplně záhadné. Dr. Stránecký.

JAROSLAV HLAVÁČEK: *Sociální pojištění.* Knihovny Odborového sdružení československého v Praze, svazek IX., 1934, 8°, stran 223, cena Kč 8.—. Kniha obsahuje text zákona o sociálním pojištění ve znění všech jeho novel. K jednotlivým ustanovením připojeny jsou příslušné části důvodových zpráv, resp. výborových zpráv a před textem zákona uveřejněny

jsou sněmovní materialie, vztahující se na zákon č. 146/1934, kterým byla propůjčena vládnímu nařízení č. 112/1934 o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří platnost zákona. Ke knize je připojen věcný rejstřík.
Dr. Jindřich.

DR. JOSEF HORN: *Pojistné právo*. Nákladem Právnického knihkupectví v Praze, 1934, 8°, stran 850, cena v polokožené vazbě Kč 85.—. — Autor zmiňuje se nejprve o historickém vývoji zákona o pojištění smlouvě a přechází pak k předpisům soukromého práva pojištění, daným zákonem ze dne 3. VII. 1934 číslo 145 Sb. z. a n. Autor vycházejí ze skutečnosti, že nový zákon o pojištění smlouvě, jest v podstatě recipovaným zákonem rakouským čís. 501/1917 ř. z., zpracoval látku soukromého práva pojištění tak, že pod každý paragraf zák. č. 145/1934 Sb. z. a n. připojil současně příslušný paragraf rak. zákona čís. 501/1917 ř. z. z důvodů srovnání textů jednotlivých paragrafů. Jednotlivé paragrafy jsou opatřeny v prvé řadě srovnávacími statí, majícími jak pro praxi, tak i pro theoretické studium velký význam, ježto v těchto statích seznamuje autor čtenáře se souvislými ustanoveními jak zákona o pojišťovací smlouvě, tak i s ostatními ustanoveními ostatních odvětví právních, které mají k jednotlivým paragrafům zákona o smlouvě pojištění jakýkoliv vztah. Kromě odkazů na příslušná ustanovení obecného práva, jak materiálního, tak formálního, odkazuje se také na předpisy finančně právní, mající souvislost s jednotlivými ustanoveními zákona o pojištění smlouvě. V této srovnávací stati bere se také zřetel na příslušná ustanovení práva platného na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Další stati jsou vysvětlivky, podávající u jednotlivých paragrafů výklad o účelu a právním významu jednotlivých zásad zákona; tyto vysvětlivky jsou pak doplněny důvodovými zprávami jak k rakouskému zákonu o smlouvě pojištění čís. 501/1917 ř. z., tak i důvodovými zprávami k zák. čís. 145/1934 Sb. z. a n. Zvláště obsáhle jest do spisu zahrnuta judikatura a to nejen soudů československých, nýbrž i také popřevratová judikatura soudů rakouských. Kromě rozhodnutí ve věcech civilních jsou do spisu pojaty též nálezy Nejvyššího správního soudu, řešící otázky životních pojistek, se stanoviska daně z obohacení a jich finančně právní příslušnosti do pozůstalosti.

Kromě zákona o pojištění smlouvě obsahuje spis předpisy správního práva pojištění, platné jak v zemi České a Moravsko-slezské, tak i na Slovensku a v Podkarpatské Rusi, doplněné všemi pozdějšími změnami a výnosy. V rámci předpisů správního práva jest tu podán zákon ze dne 11. VII. 1934 čís. 147 Sb. z. a n. o zabezpečení nároků pojištěných v soukromém pojištění a o dozoru na soukromé pojišťovny; také tento zákon jest opatřen důvodovými zprávami a statí odkazujícími na příslušné paragrafy pojištných regulativů. Poslední část spisu obsahuje dodatky s předpisy o přípuštění cizozemských ústavů k provozování obchodů v tuzemsku, výňatky z mírových a mezistátních smluv, upravující otázky pojištění práva mezi Československem a jednotlivými státy. Z důvodu úplnosti obsahují pak dodatky ještě výňatky z pojištných podmínek.

Spis tento jest vzhledem ke své úplnosti a péči, se kterou byl zpracován, cenným informativním pramenem pro všechny zájemce o otázky pojišťovací.
Dr. Jindřich.

FRANT. KIRCHHOF: *Führer durch das Gesetz über die Pensionsversicherung der Privatangestellten*. Nákladem Ústřední odborové komise německého odborového svazu v Československu, v Liberci, 1934, 8°, stran 422, cena Kč 15.—. V úvodě zmiňuje se autor podrobně o historickém vývoji pensijního pojištění; pak uveřejňuje text pensijního zákona ve znění všech jeho novel a připojuje podrobné vysvětlivky, v nichž zvláště probírá přehledným způsobem praktické otázky, které mohou pojištěnce nejvíce zajímati. Vysvětlivky jsou doplněny četnými příklady. Kniha obsahuje také text obou smluv o sociálním pojištění s Rakouskem a s Německem, rovněž s vysvětlivkami. Ku konci je obsaženo poučení o uplat-

ňování nároků a jsou uvedeny příklady žádostí, jakož i přehledná tabulka k snadnému vypočítávání nároků. Ke knize je připojen věcný rejstřík. Možno říci, že kniha je vskutku spolehlivým a odborným, přes to však všeobecně přístupným průvodcem ve všech otázkách pensijního pojištění.

Dr. Jindřich.

JUDr. KAREL GERLICH: *Skutkové zjištění a právní posouzení v řízení soudním*. Studie k revisnímu a zrušovacímu řízení před Nejvyšším soudem. Svazek LXXIII. sbírky spisů právnických a národohospodářských (vydávají Karel Engliš a František Weyr). Praha-Bрно 1934. Nakladatelství »Orbis«. Str. 57. Cena Kč 25.—. — Spis jest rozdělen na část obecnou a část zvláštní. V první části zabývá se autor teoretickým vymezením skutkových a právních otázek v soudním řízení civilním a trestním. Východiskem teoretických úvah Gerlichových jest *Weyrova* konstrukce normotvorného procesu, která umožňuje posuzovati jak civilní, tak i trestní řízení soudní s jednotného vyššího hlediska — s hlediska tvorby konkrétních a druhotných norem. V úvodních kapitolách podává autor základy toho učení, známého pod názvem »ryzí nauka právní« nebo pod starším pojmenováním »normativní teorie«, vycházející ze základních pojmů této nauky. Vykládá pojem »povinnosti«, »normy«, »právní normy«, »právního řádu«. Mluví o hierarchii právního řádu, o statickém a dynamickém hledisku, s něhož můžeme poznávati právní řád, pozorující jej buď jako »daný a neměnný«, nebo pozorující, jak norma vzniká. Pak přechází autor definitivně k právní dynamice a vykládá Weyrův obecný pojem »právního řízení« jako řízení *normotvorného* v nejšířším smyslu. Za nejdůležitější poznatek, který lze vytěžiti z Weyrovy konstrukce normotvorného procesu pro řízení soudní, považuje Gerlich »*zdůraznění intelektuálního rázu činnosti soudcovy*«, která záleží ve správném zjištění skutkové podstaty sporu a ve správné aplikaci právní normy na tuto skutkovou podstatu (str. 6.). Funkce vyšší instance soudní záleží pak v *prézkumné činnosti*, t. j. v intelektuální činnosti, kterou se přezkoumává rovněž intelektuální činnost stolice nižší. Při tom však autor správně zdůrazňuje, že tato přezkumná, t. j. intelektuální činnost není jedinou funkcí vyšší stolice, nýbrž je »součástí celkové její činnosti, která jest normotvorbou« (str. 6.). Schematicky pak rozděluje autor intelektuální činnost orgánu normotvorného (soudce) v soudním procesu na *tři složky*, totiž: 1. zjištění skutkového stavu věci (*skutkové zjištění*); 2. nalezení vhodné právní normy (*interpretace*); 3. upotřebením nalezené právní normy na zjištěnou skutkovou podstatu (*aplikace*).

Dostí podrobně zabývá se pak autor problémem dualismu kausálně-normativního, pojmem právní normy a právního předpisu a problémem konkretisace právní normy. Skutkovou podstatu definuje jako soubor skutečností (jevů), na které právní norma váže určité účinky. Při tom upozorňuje na dvě rozdílné skutkové podstaty: jedna je *pojmově* vymezena normou, druhá je součástí vnějšího světa. Jde o známý rozdíl mezi abstraktní a konkrétní skutkovou podstatou. Při vymezení pojmu interpretace přejímá autor celkem hledisko Sedláčkovo. Pojednává pak o rozdílu mezi závěry skutkovými a závěry právními. Rozdíl ten vidí v různé metodě myšlení (chápaní kausální a normativní). Zajímavý je pokus o pojmové vymezení aplikace, interpretace, konkretisace a subsunce. Subsuncí práve považuje Gerlich za obrácnou aplikaci. Při aplikaci jde o upotřebením normy na zjištěnou skutkovou podstatu. Jádrem problému rozlišení interpretace od aplikace v teorii a praxi vidí Gerlich v tom, že aplikace (která jest podle pojetí autorova vždy tvorbou norem) přísluší jedině praxi, kdežto interpretace jest sice jediným předmětem vědy právní, pokud se zabývá výkladem obsahu norem, avšak zároveň jest podstatnou součástí praxe jako *předpoklad* správné aplikace (str. 22.).

V dalším probírá autor kriticky rozlišení otázek skutkových a právních v literatuře procesního práva jednak civilního (Hora, Šťastný, Procházka, Sedláček, Štajgr, Flieder, Sperl, Pollak, Schrutka, Stein, Mann-

heim, Hellwig, Coulon, dv. rada Sedláček, Klein, Cícha), jednak trestního (Storch, Miříčka, Prušák, Lohsing, Rulf, Dohna, Kallab, Soukup) a konečně v literatuře procesního práva správního (Weyr, Neubauer, Hácha). V závěru první části shrnuje autor výsledky svých úvah takto: V soudním procesu jest rozeznávati tři stránky: skutkové zjištění, interpretaci a aplikaci. Skutkové zjištění zařazuje autor do sféry skutkové, interpretaci a aplikaci pak do sféry právní. Gerlich rozeznává dvojí skutkovou podstatu: jednu jako poznanou *součást vnějšího světa*, která patří do sféry skutkové, druhou pak, která *vystupuje v normě jako jev kausálního světa do normy jako pojem dosazený*; tato skutková podstata se vyskytuje jen při interpretaci, a proto náleží jen do sféry právní (str. 39.). Autor má na mysli *patrně* rozdíl mezi *konkretními jevy* světa vnějšího a jejich více nebo méně *abstraktním (pojmovým)* zachycením v obsahu normy. Skutková podstata jest jednak v podmiňující, jednak v podmíněné části normy, jak patrně ze schematu: Je-li A, má být B. V civilním procesu jest skutková podstata podmiňující (A) *žalobním důvodem* a jeví se nám při zjišťování (srovnávání) žalobního důvodu žalobcem tvrzeného se skutečností jako otázka *skutková*, při srovnávání s právním řádem (t. j. při interpretaci a aplikaci) jako otázka právní. Žalobní petit jest pak skutkovou podstatou podmíněnou a jeví se vždy jako otázka právní. V *trestním* procesu skutková podstata podmiňující tvoří *důvod obžaloby* a je zase buď otázkou skutkovou (skutkové zjištění) nebo právní (interpretace a aplikace); *trest* v obžalobě navržený jest pak podmíněnou skutkovou podstatou a otázka uložení trestu a jeho výměry jest vždy otázkou právní. V obou procesech jde jednak o *skutkové zjištění a interpretaci* normy, činnosti, při nichž zachováváme postoj *statický*, jednak o *aplikaci*, která jest charakterisována postojem *dynamickým* a k níž lze přikročiti teprve, když interpretací byla získána právní norma a skutkovým zjištěním skutkový základ (str. 40.).

Ve druhé (zvláštní) části probírá pak autor některé případy skutkových a právních otázek v civilním řízení dovolacím a v trestním řízení zrušovacím. Mluví zejména o t. zv. *právu obyčejovém*, při němž jde jednak o *skutkové zjištění*, pokud jde o poznání obyčeje, který se zachovává, jednak o *právní posouzení*, pokud jde o výklad obyčeje a jeho dosah jako součástí skutkové podstaty v normě vymezené (str. 44.). Na praktických případech řešených v judikatuře pak ukazuje, jak praxe našeho nejvyššího soudu rozlišuje skutkový základ od právního posouzení. Věc má veliký význam praktický vzhledem k ustanovení § 503 č. 4 c. ř. s. Podrobně pak zabývá se otázkou projevu vůle a výkladu tohoto projevu, poukazuje na rozdíl základního pojetí projevu vůle v oboru práva civilního (právní jednání jako norma) a práva trestního (porušení povinnosti). K tomu připojuje autor samostatné kapitoly o duševních stavech, vědomí, přičetnosti, o obsahu listin, o úmyslu, vině, zavinění, bezelstnosti, omylu, příčinné souvislosti, o důkazech pravdy a pravděpodobnosti, o bolestném, o otázce veřejného zájmu a konečně o trestech a okolnostech rozhodných pro jejich výměru. V těchto kapitolách autor s úspěchem používá výsledků obecného řešení, jak je podal v první části své práce.

Nový Gerlichův spis je poučný stejně pro právního teoretika jako praktika. Právního teoretika upoutá především důsledným rozvedením základních pouček ryzí nauky právní. Právěmu praktikovi umožní pak orientaci v jednom z nejobtížnějších problémů soudní praxe civilní i trestní. Neboť, jak z hořejšího je patrné, neomezil se autor na teoretické řešení svého problému, nýbrž aplikoval je na konkrétní případy, kde se teprve v pravém světle ukázala obtížnost projednávané otázky. Při tom snesl autor k jednotlivým otázkám bohatou judikaturu, což činí jeho spis zvláště cenným pro praxi.

hb.

za redakce ředitele archivu doc. Dr. Jaroslava Prokše, nový ředitel nastoupivší po Dr. Klicmanovi seznamuje nás nejprve s popřevratovými dějinami archivu. Je to zdárný kus patnáctileté práce, která zde byla vykonána za republiky, za níž z neorganisovaného, ale materiálem bohatého archivu místodržitelského vznikl mohutný archiv s velikým aparátem správním. Po této stránce bude retrospektivní stať Prokšova užitečná i jiným vážným pracovníkům, nejen historikům. Z ostatních studií tohoto svazku je nutno zaznamenati detailní studii Dr. Václava Pešáka o berni v Čechách r. 1527. Zaznamenáváme ji zatím taktó, doufajíce, že někdy jindy se naskytne příležitost k bližšímu jejímu ocenění. Ča.

HORNÍ ZÁKONY ČESKOSLOVENSKÉ. DODATKY. Sestavil a poznámkami opatřil doc. Dr. Karel Koschín, Praha 1935. »Československý Kompas«. — Komentátor podává zde zákony a nařízení z oboru horního, které vyšly po roce 1930. Z té doby pochází české vydání »Horních zákonů československých«, které vydal uvedený autor spolu se zesnulým JUDrem a Ing. Josefem Petersem. »Dodatky« obsahují především novelu k obecnému hornímu zákonu z roku 1934 (zák. ze dne 24. ledna 1934 č. 8 Sb. z. a n., jímž se mění a doplňují ustanovení obecného horního zákona), pak nově prováděcí předpisy k obecnému hornímu zákonu (vládní nař. č. 29/1931 o důlních mapách), dále novelu k zákonu o závodních a revírních radách (vládní nař. č. 182/1934) a novelu k prováděcímu nařízení uvedeného zákona (vládní nař. č. 188/1934), krátkou novelu k zákonu o hornických rozhodčích soudech (zák. čís. 96/1934) a vládní nařízení č. 57/1934, kterým se stanoví počátek účinnosti zákona č. 57/1928 o zřízení a působnosti báňských úřadů a kterým se určují okresy a sídla revírních báňských úřadů. Druhá polovina »dodatků« uvádí důležitý zákon o báňské inspekci (č. 178/1934), vyvolaný známou důlní katastrofou na dole Nelson. Tímto zákonem se zřizuje ústřední báňský inspektorát při ministerstvu veřejných prací a báňské inspektoráty při revírních báňských úřadech. Dále je v »dodatcích« obsaženo neméně důležité prováděcí nařízení k zákonu o báňské inspekci (vl. nařízení č. 222/1934), kterým se stanoví obvody a sídla báňských inspektorátů a vydává služební řád pro dělnické báňské inspekční asistenty. Na konci »dodatků« je obsažen návod, jak vyznačiti změny v původním vydání »Horních zákonů československých«. Ústřížky z červeného papíru obsahující texty novelisovaných ustanovení starých zákonů lze přilepiti na příslušné (vyznačené) stránky původního vydání. Staré vydání zákonů, které ve spoustě různých novel zastará a stane se prakticky neupotřebitelným, lze tímto způsobem snadno »zmodernisovati« a nákladná publikace, která by jinak měla cenu vlastně jen historickou, stane se opět upotřebitelnou a spolehlivou pro praxi. Uvedeného způsobu lze užití ovšem jen tam, kde jde toliko o drobné doplňky a změny, nepřesahující svým rozsahem původní text. hb.

Dr. VLAD. HAJNÝ—Dr. PAVEL KUNC: *Družstevní zákony*. Nakladem Právnického knihkupectví a nakladatelství v Praze II., Lützowova 35, 1935, 8°, stran 859, cena v polokož. vazbě Kč 60.—. Kniha je rozdělena na deset dílů; v prvním díle pojednávají autoři o základních družstevních zákonech v zemích historických i na Slovensku, v díle druhém o rejstříku společenstevním a obchodním. Díl třetí je věnován revidi družstev a revisním orgánům, díl čtvrtý obsahuje právní normy, vztahující se na přeměnu, slučování a rozpouštění družstev, jakož i na dozor nad nimi. Díl pátý jedná o konkursu a o vyrovnání družstev, v díle šestém uvedeny jsou daňové předpisy, v díle sedmém poplatkové předpisy, v díle osmém obsaženy jsou zvláštní předpisy pro záložny a úvěrní družstva, v díle devátém zvláštní předpisy pro konsumní a potravní, zemědělská, stavební a bytová, výrobní a pracovní a jiná družstva. Díl desátý shrnuje pak různé předpisy pro družstva, jako předpisy trestní, předpisy plynoucí ze zákonů o sociálním pojištění a pod. Kniha je doplněna věcným rejstříkem. — Práce autorů je první českou řádně komentovanou knihou o družstvech, která shrnuje všechny zákony, vztahující se na družstva a jež obsahuje zá-

roveň judikaturu. Kniha svou přístupností, jasností díkce a přehledností je příručkou nejen pro právníky, nýbrž i pro praktické pracovníky v družstevnictví.
Dr. Jindřich.

DOC. DR. JOSEF KLIMENT: *Demokracie a stát stran*. Vyšlo jako separát z publikace *Volební reformy* (knihovna Svazu národního osvobození, sv. 88). Nákl. vlastním v Praze 1933, stran 16, cena neuvedena. V první kapitole řeší autor otázku, zda jest demokracie pouhý formální princip a dochází k závěru, že demokracie není pouhou formou, které by byly lhostejny absolutní hodnoty, nýbrž znamená hledání pravdy v politice s důvěrou v možnost jediné, nejlepší vlády. Stát stran je státem korporacním. Strany mají svoje místo v politice, avšak politik nesmí být nástrojem stran, jak tomu bývá, nýbrž strana má být jeho orgánem. Zákon o volebním soudě § 13 neodpovídá zásadě volby individuálních poslanců a praxe volebního soudu je protiústavní, takže politická strana se stala základem politické moci ve státě. Je třeba pracovat pro návrat k zásadám ústavy tím, že poslanec bude opět svobodným zástupcem lidu. Může se tak státi vhodným doplněním § 13 zák. o volebním soudě nebo jeho vypuštěním a nebo může být celý volební soud zrušen. Princip individuální reprezentace znamená ovšem opuštění způsobu vázaných listin. Nebyl-li by proveden princip individuální reprezentace, bylo by možno souhlasiti se zastoupením zájmovým, jež by bylo základem hospodářského parlamentu a tu sloučena jak reprezentace individuální, tak i stavovská.
Dr. Reichert.

PROF. ALBERT MILOTA: *Reforma trestního zákona v Československu*. 214 stran, Právnícká jednota na Slovensku a Podkarpatské Rusi v Bratislavě, 1934, cena Kč 40.—. — Autor, přední člen komise pro reformu československého trestního zákona, shrnuje ve svém spise rozdíly mezi dosud platným materiálním trestním právem a »Přípravnou osnovou trestního zákona o zločinech a přečinech a zákona přestupkového«. Třebaže zúčastněn na tvorbě této osnovy, uchoval si plně vlastní kritický názor na práci samu; svoje stanovisko, kde nestotožňuje se s názory komise, obšírně a kriticky zdůrazňuje. Podrobuje analýze reformy trestního práva v Evropě a srovnává tyto reformy s reformou našeho trestního práva. Svoje stanovisko podepírá obšírnou literaturou cizích autorů a nesčetnými domácími autory (Mirička, Kallab, Veselá, Ráliš a jiní).

Nové trestní soudnictví musí si všimati individuality pachatelovy (zásada: »ne zločin, ale zločinec se trestá«); zdůrazňuje, že zákonodárce musí voliti kompromis mezi dosud platným trestním zákoníkem a osnovou. Moderní právo — a také s výjimkou několika míst i osnovu — opo-
novala zásada subjektivismu trest. pr.; budoucí tr. soudce musí být nejen dobrým právníkem, ale i dobrým psychologem a sociologem. Toto stanovisko osnovy však naráží na značný odpor, hlavně z řad soudcovských. Zdůrazňuje soudcovskou volnost (tr. zákon má být její hranicí), při čemž tato má být značně snížena u deliktů politických. Osnova plně přijala zásadu zákonnosti a zásada ekvity uplatňuje se jen zřídka. V rozdělení trest. činů ponechává systém trojdišný. Široce vysvětluje trestní systém podle osnovy, ukládání trestů, organizaci výkonů trestů a zabezpečovacích opatření. Lze litovati, že autor šířeji nerozvedl zvláštní část hmotného práva, omeziv se na stručné naznačení obsahu jednotlivých kapitol. Kniha je psána příjemným, poutavým slohem, jímž se vůbec Milotova díla vyznačují. Autor přináší tímto svým dílem velmi cenný příspěvek naší kriminologické literatury, který by měl znáti nejen každý trestní soudce, ale i každý právník, zajímající se o trestní právo vůbec. Dr. V. Bečvář.